

Název činnosti:

Nástroj pro oznamovatele

Země:

Rakousko

Kategorie činnosti:

- Systémy a nástroje

Kontakt:

- Ústřední státní zastupitelství pro boj proti hospodářské trestné činnosti a korupci
- www.justiz.gv.at/wksta/
- +43 1 526 36 86

Hrozící riziko (rizika) podvodu

- Střet zájmů
- Vyhýbání se zadávacímu řízení nebo manipulace se zadávacím řízením
- Dvojitý financování
- Tajná dohoda
- Manipulace s náklady na projekt
- Ostatní

Souvislosti a cíle

V roce 2013 spustilo rakouské Ústřední státní zastupitelství pro boj proti hospodářské trestné činnosti a korupci (Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von und Wirtschaftsstrafsachen Korruption – WKStA) v rámci boje proti korupci anonymní nástroj pro oznamovatele. Součástí tohoto nástroje je e-mailová schránka, která umožňuje komunikaci s oznamovatelem pro bližší objasnění. Po úvodní zkušební fázi je systém od roku 2016 trvale v provozu a paragrafo tomtoto systému a jeho mandátu se stal součástí zákona (§ 2a Abs 6 StAG).

Kriminální struktury lze často odhalit jen tehdy, je-li oznamovatel, který podává hlášení, dostatečně chráněn před negativními dopady. Nástroj pro oznamovatele zajišťuje anonymitu oznamovatele a zvyšuje počet hlášení hospodářských trestných činů.

Cílem tohoto nástroje je umožnit vyšetřovatelům Ústředního státního zastupitelství pro boj proti hospodářské trestné činnosti a korupci, aby se dostali do přímého kontaktu s oznamovateli. Tím se zvyšuje účinnost stíhání trestných činů.

Popis činnosti

Nástroj je vytvořen jako anonymní e-mailový systém využívající systém BKMS platformy Business Keeper (<https://www.business-keeper.com/>), která je jedním z předních poskytovatelů systémů oznamování v EU.

Systém vyzývá občany, aby oznamovali podezřelá pozorování v práci nebo v soukromí prostřednictvím odkazu na internetových stránkách Spolkového ministerstva spravedlnosti. Technické provedení systému zaručuje, že zdroj oznámení nelze vystopovat. Oznamovatelé mají právo se rozhodnout, zda chtějí zůstat v anonymitě, nebo zda se chtějí vyšetřovatelům identifikovat.

Mají-li vyšetřovatelé na základě poskytnutých informací další otázky, mohou oznamovatele kontaktovat přímo prostřednictvím e-mailové schránky v nástroji. Totožnost oznamovatele zůstává v průběhu celého procesu chráněna.

Na rozdíl od přijímání anonymních informací poštou nebo jinými kanály mají nyní prokurátoři možnost vyžádat si další informace, které lze použít pro potvrzení obvinění a případné zahájení vyšetřování.

K dispozici je několik specifických kategorií v souladu s rakouským trestním zákoníkem, v rámci kterých lze informace předložit:

- korupce,
- finanční trestná činnost,
- podvody při pobírání sociálních dávek,
- podvodné účetnictví,
- podvody na kapitálovém trhu a
- praní peněz.

Proces oznamování probíhá v těchto čtyřech krocích. Oznamovatel:

1. Musí si přečíst informace týkající se ochrany své identity.
2. Zvolí si hlavní kategorii své zprávy ze seznamu, v němž je uvedena korupce, finanční trestná činnost, podvody při pobírání sociálních dávek, podvodné účetnictví nebo podvody na kapitálovém trhu a praní peněz.
3. Popíše případ vlastními slovy a zodpoví sadu předem stanovených otázek, např. ohledně způsobené škody a místa incidentu. Také je možné nahrát dokumenty.
4. Je vyzván, aby si zřídil e-mailovou schránku ke komunikaci s vyšetřovateli.

Zřízení e-mailové schránky není pro podání zprávy nutné, je volitelné po provedení prvních tří kroků uvedených výše.

Oznamovatel je také konkrétně dotázán, zda si přeje zůstat v anonymitě. Rovněž se může rozhodnout, že s ním bude zacházeno jako s klíčovým svědkem, pokud byl do hlášeného zločinu zapojen.

Oznamovateli je připomenuto, že předložené informace a dokumenty by mohly vést k jeho identifikaci a že je tedy nutná zvláštní opatrnost, např. při volbě pseudonymu k e-mailové schránce nebo tak, že v popisu případu nebude sdělovat svůj vztah k obviněnému. Nástroj výslovně varuje před podáváním zpráv z pracovního počítače.

Po podání zprávy obdrží oznamovatel jako potvrzení oznámení referenční číslo.

Zprávu obdrží Ústřední státní zastupitelství pro boj proti hospodářské trestné činnosti a korupci (WKStA), kde se momentálně těmito příchozími zprávami zabývají čtyři speciálně školení státní zástupci. Nad rámec své kvalifikace státních zástupců absolvovali tito vyšetřovatelé úvodní školení platformy Business Keeper o manipulaci se systémem BKMS a pravidelně navštěvují kurzy týkající se relevantních témat, např. komunikace s oznamovatelem.

Při komunikaci s oznamovatelem zůstávají vyšetřovatelé také v anonymitě, aby měli stejnou ochranu.

Každou zprávu posoudí dva státní zástupci, aby byl přezkum proveden metodou čtyř očí. WKStA může ihned stanovit vhodná opatření nebo může zprávu postoupit jinému útvaru, pokud zpráva nespadá pod jeho odpovědnost. Je-li zpráva považována za závažnou, zahájí WKStA vyšetřování. V situacích, kdy zpráva nepředstavuje případ, který by vyžadoval další akci, je případ uzavřen.

Oznamovatel je o jednotlivých krocích informován, aniž mu jsou poskytnuty podrobné informace. Vzhledem k tomu, že totožnost oznamovatele není známa, nemusí mít oznamovatel nárok obdržet informace o vyšetřování, např. ohledně možných obětí.

Systém BKMS je také systémem správy případů. Veškerá komunikace a dokumenty, které jsou pro zprávu důležité, jsou v systému bezpečně a elektronicky uloženy. Je-li vyšetřování zahájeno, lze příslušné informace snadno předávat.

Nástroj je neustále vylepšován, např. přizpůsobováním informací, které jsou oznamovatelům poskytnuty, a

zjednodušením používání systému pro vyšetřovatele.

Specifické rysy

- Anonymita oznamovatele
- Komunikace s oznamovatelem možná prostřednictvím e-mailové schránky v systému
- Šifrovaná komunikace
- Přístup pouze pro speciální tým v rámci WKStA, nikoli pro provozovatele platformy Business Keeper nebo jiné třetí strany
- Technické informace o oznamovateli, např. IP adresa, se neukládají.
- Systém je dostupný v režimu 24/7 po celém světě.
- Oznamovatelům je několikrát připomenuto, aby ve zprávě nesdělovali žádné informace, které by mohly vést k jejich identifikaci, chtějí-li zůstat v anonymitě.

Výstupy a výsledky

Od té doby, co byl tento nástroj spuštěn, se podstatně změnilo povědomí o rakouském soudnictví: v důsledku nedávných závažných případů korupce v Rakousku došlo k uznání pomoci a podpory oznamovatelů.

Na konci roku 2019 byly internetové stránky navštíveny více než 600 000krát a bylo zaznamenáno v průměru přibližně 300 přístupů za den. Bylo podáno 9 345 zpráv a v 6 210 případech oznamovatel využil možnost vytvoření e-mailové schránky pro další komunikaci.

Na základě přijatých zpráv bylo zahájeno 679 případů vyšetřování. 66 obvinění skončilo před soudem. Ve 48 zprávách pro WKStA byly přijaté informace nové. V probíhajících řízeních je využíváno 93 zpráv.

Zprávy byly podávány v následujících kategoriích:

- 17,02 % korupce,
- 19,45 % podvody při pobírání sociálních dávek,
- 16,82 % finanční trestná činnost,
- 22,21 % daňová trestná činnost,
- 0,62 % podvodné účetnictví a podvody na kapitálovém trhu a
- 2,49 % praní peněz,
- 21,39 % případů byly „jiné“ případy, které nebylo možné zařadit do některé z výše uvedených kategorií.

Faktory, které jsou klíčem k úspěchu

- Zajištění anonymity oznamovatelů
- Spolupráce se zkušenými provozovateli nástroje
- Školení státních zástupců pověřených zprávami
- Komunikace o zavedení nástroje v médiích a na internetových stránkách WKStA

Zjištěné problémy a získané poznatky

- Rozhodující význam pro podporu oznamování a zajištění toho, že tyto informace lze použít při soudním řízení, má právní základ, tj. paragraf v zákoně.
- Zárukou bezpečné manipulace s údaji a strukturovaného vedení případů je spolupráce se zavedeným provozovatelem nástroje.
- Pro podporu oznamování je zásadní vhodná komunikace o existenci a používání nástroje i manipulace s informacemi.

Potenciál pro převoditelnost

- Systém stejného nebo podobného provozovatele nástroje může být snadno zaveden dalšími zeměmi/orgány.
- Vzhledem k přijetí směrnice o ochraně osob oznamujících porušení práva Unie (známé také jako směrnice o whistleblowingu), která vyžaduje, aby všechny členské státy vytvořily komunikační kanály pro oznamování porušení předpisů, by tato činnost mohla sloužit jako vodítko (směrnice musí být provedena ve vnitrostátním právu do prosince 2021).
- Zajištění anonymity není z právního hlediska ve všech členských státech možné.